

मधेश प्रदेश सरकार
भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विकास निर्देशनालय
कृषि ज्ञान केन्द्र

धनुषा जनकपुरधाम

प.सं २०८२/०८३
च.नं. ४४६

मिति: २०८३/०२/१३

श्री स्थानिय तहहरू सबै
धनुषा ।

विषय: जानकारी सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषयमा कृषि वन तथा वातावरण मन्त्रालय, कृषि विकास महाशाखा, सिंहदरवार काठमाण्डौको मिति २०८३।०२।०७ गते प्रकाशित रसायनिक मलको बैकल्पिक स्रोतहरूको प्रयोग सम्बन्धि सूचना यसै पत्रसाथ संलग्न गरी (पाना १) जानकारीको लागि पठाईएको व्यहोरा अनुरोध छ ।

.....
प्रदीप कुमार यादव
प्रमुख

प्रदीप कुमार यादव
प्रमुख

नेपाल सरकार
कृषि, वन तथा पशुपालन मन्त्रालय
कृषि विभाग
सिंहदरवार, काठमाडौं

सार्वजनिक सूचना

नेपाल सरकारले कृषकलाई लागत सहभागिताको आधारमा अनुदानमा रासायनिक मल उपलब्ध गराउँदै आएको सन्दर्भमा वित्तीय स्रोतको उपलब्धताको आधारमा मलको आपूर्ति तथा वितरणलाई सहज एवं व्यवस्थित बनाउन मन्त्रालय प्रयासन र अनुसन्धान हात देशभर सामान्य रूपमा मलको बिक्री वितरण कार्य भै रहेको छ। यसै परिप्रेक्ष्यमा, नजिक आइरहेको वर्ष धान बालीको सिजनमा रासायनिक मलको माग र खपत अधिक हुने हुँदा यसलाई लक्षित गरि मल आपूर्ति गर्न समयमा नै मल खरिदको प्रक्रिया शुरु गरिएको भए तापनि पश्चिम एसियामा जारी द्वन्दको कारण मल आपूर्तिकर्ताहरूसँग सम्झौता भइ सकेको मलको पनि आपूर्ति हुन नसकेकोले यसले आगामी दिनमा मल आपूर्तिमा आउन सक्ने समस्यालाई दृष्टिगत गरी मल आपूर्तिको बैकल्पिक उपायहरूमा मन्त्रालयले काम गरिरहेको छ। यसै सन्दर्भमा रासायनिक मलखादको विकल्पमा जैविक तथा प्राङ्गारिक श्रोतहरूको प्रयोग गर्दा उत्पादनमा सघाउ पुग्नुको साथै दिगो माटो व्यवस्थापन हुने हुँदा तपसिलमा उल्लिखित बैकल्पिक प्राङ्गारिक श्रोतहरूको प्रयोग गर्नु गराउनु हुन सम्पूर्ण कृषक दाजुभाई दिदीबहिनी एवं सरकारी कर्मचारीहरूमा अनुरोध गरिन्छ।

क्र.स	मलको प्रकार	विशेषता एवं फाइदा
१	गोठमल	माटोको संरचना र पानी धारण क्षमता तथा माटो स्वास्थ्य सुधारको लागि उपयोगी । धान खेतिमा प्रति हेक्टर १० टन गोठमल प्रयोग गरेमा सरदरमा बालीलाई आवश्यक मध्ये ७५ के.जि. सम्म नाईट्रोजन उपलब्ध गराउँछ वा करिब १६३ के.जी. युरिया बराबरको काम गर्छ ।
२	गड्यौलामल	सजिलै पोषकतत्व उपलब्ध हुने । धान खेतिमा प्रति हेक्टर ५ टन भर्मिकम्पोस्ट प्रयोग गरेमा सरदरमा बालीलाई आवश्यक मध्ये ७५ के.जि. सम्म नाईट्रोजन उपलब्ध गराउँछ वा करिब १६३ के.जी. युरिया बराबरको काम गर्छ ।
३	हरियो मल (ढैँचा)	सस्तो एवं माटोको उर्वराशक्ति सुधार गर्ने । प्रति हेक्टर ४० देखि ४५ के.जी. ढैँचाको बीउ प्रयोग गरी हरियो मल माटोमा मिलाउदा धान खेतीका लागि सिफारिश मात्रा मध्ये १२० के.जी. सम्म नाईट्रोजन उपलब्ध गराउँछ वा करिब २६० के.जि. सम्म युरियालाई प्रतिस्थापन गर्छ ।
४	एजोला	जमेको पानीमा उत्पादन हुने हुनाले धान बालीमा उपयोगी । प्रति हेक्टर एजोलाको प्रयोगबाट धान खेतीका लागि सिफारिश मात्रा मध्ये औसतमा ३० के.जी. सम्म नाईट्रोजन उपलब्ध गराउँछ वा करिब ६५ के.जि. युरिया बराबरको काम गर्छ ।
५	कुखुराको सुली	उच्च नाईट्रोजन (२ देखि ४ प्रतिशत) भएको र छिटो बालीलाई उपलब्ध गराउने । प्रति हेक्टर ४ टन कुखुराको सुली प्रयोगबाट धान खेतीका लागि सिफारिश मात्रा मध्ये सरदरमा १२० के.जी. सम्म नाईट्रोजन उपलब्ध गराउँछ वा करिब २६० के.जि. युरिया बराबरको काम गर्छ ।

नोट: अवस्था तथा स्थानअनुसार माथि उल्लिखित मलहरूको खाद्यतत्वको मात्रा फरक हुने हुनाले सरदर मात्रा उल्लेख गरिएको र यी श्रोतहरूलाई राम्रोसँग कुहिएपछि मात्र प्रयोग गर्नुपर्नेछ।

मिति: २०८३/०२/०७